

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

'Integraal duurzaam
opdrachtgeverschap
Vervanging en Renovatie'

Vrije gedachtewisseling
'Hoeken van het speelveld'

Bijeenkomst Bouwcampus met
perspectieventrekkers en IenM

Delft, 3 november

David Janssen

Koers IenM/Eenheid beleidskern

- opgavegestuurd
- horizontale sturingslijnen
- energieke samenleving
- andere basishouding

Casuïstiek (complex):

- Suurhoffburg
- Afsluitdijk
- ...

Pilot (complex):

- Grip op de Maas
- ...

Opdrachtverlening V&R

- professioneel
- integraal
- duurzaamheid

BeleidsDG's

Beleidsinhoudelijke visie V&R:

- HWS (waterkwaliteit en -kruantiteit)
- HVWN (binnenvaart)
- HWN

RWS

Strategische visie V&R

Systematiek (stappenplan) voor de onderbouwing van de besluitvorming programmering voor de 3 netwerken

VONK

Systematiek voor landelijke en regionale analyse (incl. ambitie-niveau en 'omgeving')

Hoeken van het speelveld bij Stuwen op de Maas

- Algemene beleidscontext
- Perspectief per beleidsonderdeel (in willekeurige volgorde)
  - waterveiligheid
  - binnenvaart
  - zoetwater
  - waterkwaliteit
  - ruimtelijk/economisch
  - beheer

Algemene beleidscontext

- Eerste grote ingreep in de Maas dateert uit 1273; de afgelopen eeuwen zijn er vele grote ingrepen geweest en nog steeds lopen er programma's (Maaswerken), uitwerkingen systeemmaatregelen t.b.v. implementatie nieuwe normering waterveiligheid, etc. Loopt door!
- Op Maas is op dit moment sprake van een kunstmatig evenwicht
- Kijken we ver over de eeuwgrens zijn de gevolgen van de klimaatverandering de grote onbekende
- No regret zijn: duurzame leefomgeving, energietransitie, energieneutraliteit netwerk, adaptieve aanpak, corridor- en gebiedsgerichte aanpak en benutten van zgn. meekoppelkansen, informatie-uitwisseling (big data), assetmanagement, ...

Waterveiligheid

Kader en doelstelling

- Veiligheid; voorkomen slachtoffers en economische schade door 'slim samenspel van dijkversterking en rivierverruiming'
- Uitvoeren MIRT-onderzoeken betreffende 'systeemmaatregelen Maas' om tijdig te voldoen aan nieuwe normering cf. Waterwet
- Afronden werkzaamheden in het kader van het programma Maaswerken (Grensmaas en Grindmaas) en HWBP

Belang bij vervangen stuwen:

- Moeten vooral 'open' kunnen en het water zo min mogelijk hinderen bij wateroverlast (dus zo breed mogelijk met weinig obstakels)
- Systeemwerking van de stuwen voor veiligheidsopgave van belang
- Minder stuwen goed bespreekbaar

Binnenvaart (1)

Kader

- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte/Nota Mobiliteit
- Richtlijnen Vaarwegen (2011)

Doel bereikbaarheid

- betrouwbare achterlandverbindingen en beter benutten capaciteit vaarwegen

Andere doelen

- *Concurrentiekracht*: structuurversterking sector en *level playing field*
- *Veiligheid*: verbetering van veiligheidsbewustzijn/cultuur in de sector
- *Duurzaamheid*: emissienormen schepen en andere brandstoffen

Binnenvaart (2)

Streefbeelden infrastructuur

- Betrouwbare reistijd door adequaat onderhoud en tijdige vervanging
  - Betrouwbare sluisen: max. 30 min. gem. structurele wachttijd; vraaggerichte regionale maatwerkafspraken voor bediening
  - Doorgaande HVW (= **Maas**): tenminste klasse Va en 4-laagscontainer
  - Voldoende (kegel)ligplaatsen (elke 30/60 kilometer)
  - Voldoende (ruimte voor) binnenhavens/natte bedrijventerreinen
  - Recreatievaart: scheiden van beroepsvaart en ondersteunen BRTN
  - Bodemerosie/klimaatbestendig; diepgang en voldoende water
- > Binnen dit kader minder stuwen (en sluisen!) goed bespreekbaar als dit minder oponthoud betekent en verbetering betrouwbare reistijd

Zoetwater

- De watervoorziening is in de afgelopen decennia verbeterd, waarop de maatschappij (m.n. landbouw, zoetwatervoorzieningsbedrijven) is gaan vertrouwen
  - Klimaatverandering => vaker lagere afvoer; probleem in de zomer
  - Zonder stuwen 'loopt de Maas gorgelend leeg in de Noordzee'
- > Houdt vast dat zoetwater; minder stuwen wordt lastig!

Waterkwaliteit (1)

- Sinds 1970 (Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren):
  - Water van zwart naar groen (minder zuurstofbindende stoffen)
  - Water van groen naar (vaker) helder (minder nutriënten)
- Met Kaderrichtlijn Water (2000) aandacht voor inrichting (overgang droog-nat, verschillende stroomsnelheden in één waterloop door opnieuw meanderen, ...)
- Effecten zichtbaar: macrofauna komt terug, vissoorten komen terug (en wensen te migreren!)
- Veranderende omstandigheden brengen nieuwe eisen:
  - Vergrijzing => meer medicijngebruik
  - Klimaatverandering => lagere afvoer, minder verdunning

Waterkwaliteit (2)

- Betere kwaliteit stelt hogere eisen aan de kwaliteit
  - Soorten die terugkomen wensen geen teruggang
  - Geldt ook voor mens: we kunnen weer zwemmen in de grachten van Amsterdam, dan moet de waterbeheerder er voor zorgen dat dat ook mogelijk blijft!
  - Meer vissen migreren stroomopwaarts; meer vissen willen stroomafwaarts
    - => betere doortrekbaarheid, minder barrières en natuurlijke afvoer
- Conclusie vervangen stuwen vanuit waterkwaliteit:
Niet renoveren, maar amoveren!!

Ruimtelijk economisch / regionaal

- Maas is belangrijke 'ader' in verder overwegend krimpende provincie
- Verbetering en verruiming haventerreinen en jachthavens bij o.a. Venlo en Roermond en invaarkanaal naar de haven van Oss
- Natuur: de provinciale opgaven voor natuurontwikkeling langs de Maas, zoals in de Machareense Waard, Ossekamp en Diedense Waard

Benutten regionale (meekoppel)kansen zoals:

- ontwikkeling van aansprekend gebied voor toerisme en recreatie, met aantrekkelijke natuur en landschap en nieuwe fiets- en wandelroutes;
- behoud en versterking van cultuurhistorisch waardevolle locaties, zoals de forten en vestingstadjes van de Zuiderwaterlinie en de stadsfronten met uitzicht over de Maas;
- verbetering van de landbouwstructuur

Belang van de beheerder

- Efficiënt en effectief assetmanagement mogelijk maken; vervanging cf. afspraken 'duurzaamheid' (inkoop en hergebruik)
- B&O overzichtelijk qua inzet (financieel, menskracht) en efficiënt
- Minder stuwen is goedkoper en gemakkelijker in het onderhoud
- Goede afspraken over de bediening met regionale partners en bedrijfsleven (binnenvaart)
- Energieneutraliteit van het netwerk (2030) en duurzame leefomgeving van belang

Mogelijke opties voor vervolgonderzoek

- Breed en omvangrijk onderzoek: naar plaats en aantallen stuwen met als scope het gehele Maasgebied
- Gebiedsgericht/corridor gericht in de omgeving van de betreffende stuw(en) op en rond de Maas
- Meer 'klassieke' één-op-één vervanging' met genoemde *no regret* maatregelen

BIJLAGE

Vervanging en Renovatie (V&R); aanleiding

- Betrekkelijk jonge tak tussen 'aanleg' en 'Beheer&Onderhoud'
- Neemt komende decennia fors toe door veroudering infra
- Projectsturing vanuit IenM, programmatische uitvoering door RWS voor de 3 netwerken in tranches; budgetten via Infrafonds en Deltafonds
- Belangrijkste vormen V&R:
  - (grootschalige)* renovaties ('levensduurverlengend')
  - één-op-één vervanging na einde 'technische' levensduur
  - vervanging met beperkte wijziging functionaliteit
  - complexe vervanging met aanpassing systeemwerking/functionaliteit*

* Omvangrijk, ook einde '*functionele*' levensduur speelt rol;
-> niets doen géén optie!

Ontwikkelingen in natte domein (RWS en beleid)

- Nieuwe systematiek;
VONK (VervangingsOpgave Natte Kunstwerken); systematiek voor landelijk en regionale analyse
- Strategische visie V&R en implementatieplan;
stappenplan voor besluitvorming programmering V&R intern RWS
- Adaptief deltamanagement, deltabeslissingen, voorkeursstrategieën
- Binnenvaart: SVIR-doelen, w.o. betrouwbare achterlandverbindingen
- Algemeen: Koers IenM, vernieuwing MIRT, milieu en duurzaamheid meenemen (infra energieneutraal in 2030), etc.

Drie onderdelen van de opdracht

- Inhoud;
    - aanzet voor geïntegreerde beleidsmatige visie voor verschillende vormen V&R in het natte domein, uitwerken 'duurzaamheid' en bij complexe opgaven systeemwerking en meekoppelen onderzoeken
    - uitwerking mede d.m.v. casuïstiek en pilot (optie Grip op de Maas)
  - Proces;
    - toepassen werkwijze cf. Koers IenM
    - uitwerken '*integraal, duurzaam opdrachtgeverschap*'
  - Lessen trekken voor IenM organisatie (beleidsDG's, RWS en stafdiensten)
- > focusproject in kader van Koers IenM

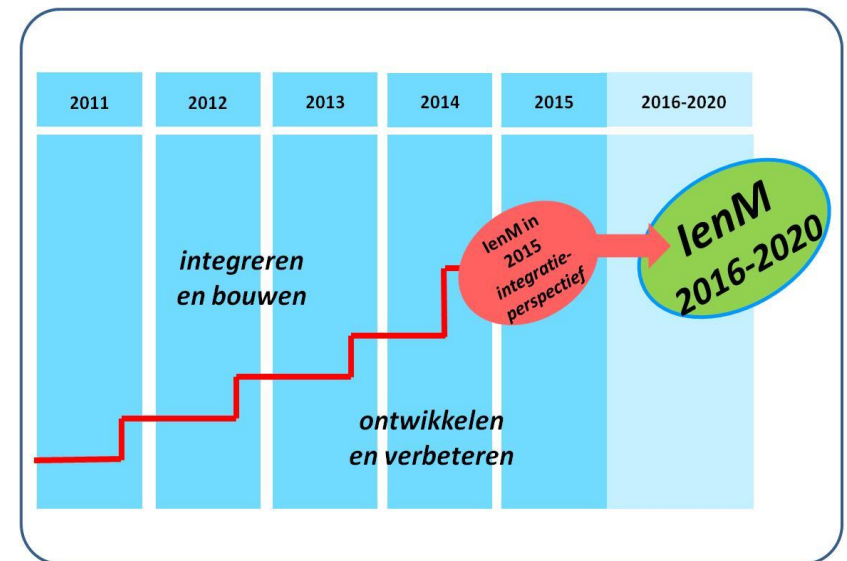
Koers IenM 2016-2020

Koers IenM; ambities 2030

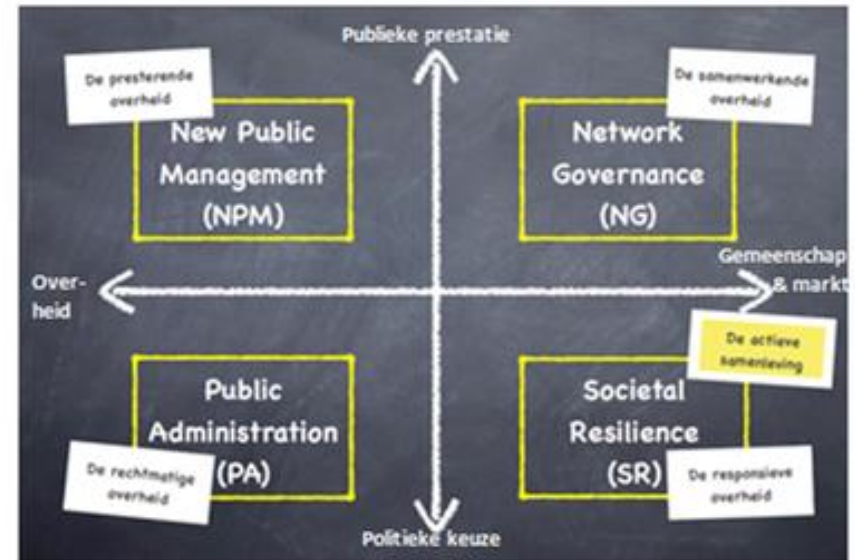
- Best beschermde delta
- Een knooppunt van excellente verbindingen
- Een koploper in hergebruik van afval
- Een land met slimme steden
- Een land waar burgers en bedrijven betrokken zijn bij hun leefomgeving

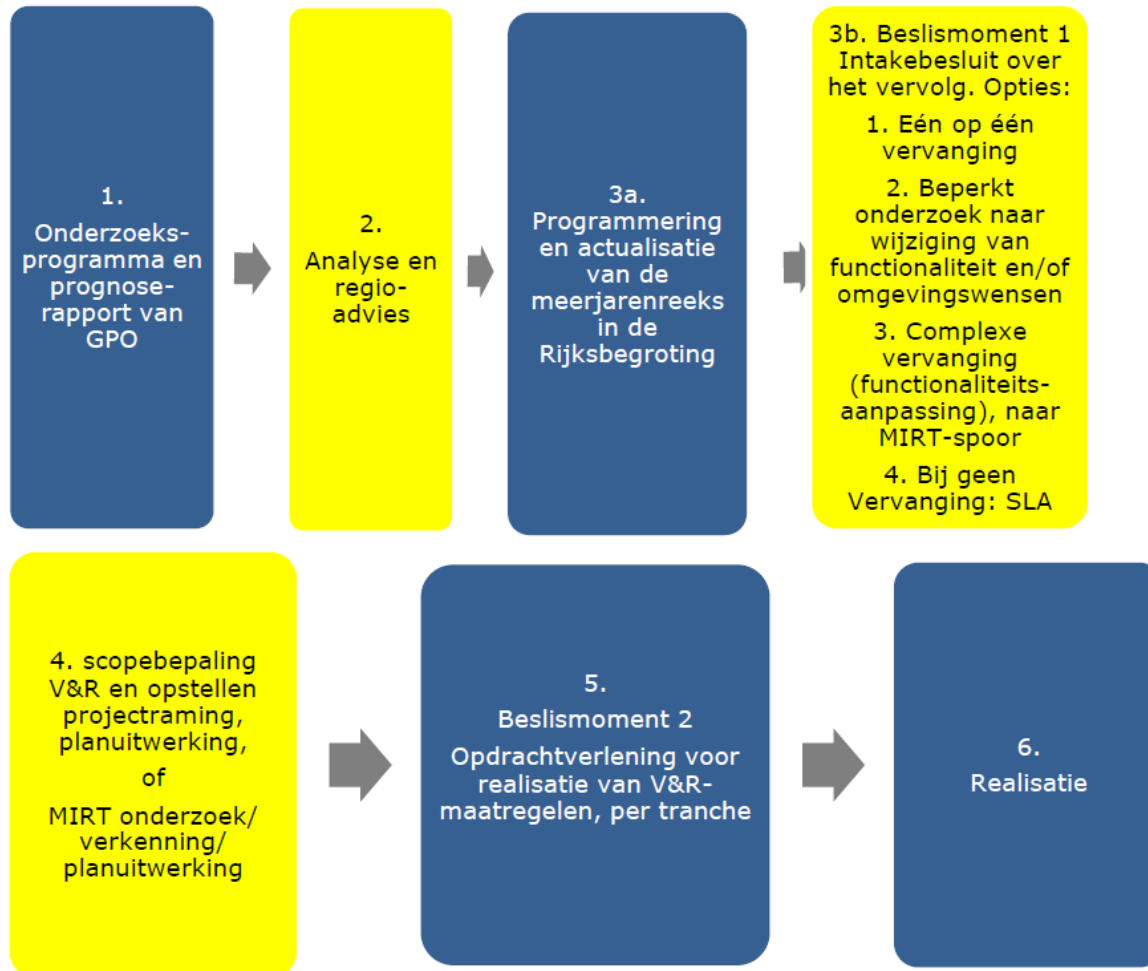
Uitgangspunten werkwijze Koers IenM

- Opgavegestuurd werken;
  - Maatschappelijke opgave centraal
  - Beleid zoveel mogelijk 'buiten de deur' starten
- Variëren in sturingsstijlen;
  - Naast verticaal ook horizontaal vanuit een gelijkwaardige positie
  - Vanuit een andere basishouding
- Andere basishouding:
  - Open, nieuwsgierig, soepel en snel
  - Adaptief en wendbaar
  - Publiek ondernemerschap
  - Rolvast en voorspelbaar
  - Effectief en efficiënt

Strategische Visie V&R

- Huidige werkwijze V&R (blauw)
- Voorgestelde extra stappen V&R (geel)